

**„A Világörökség részét képező barlangok, jelentős földtudományi értékkel rendelkező mesterséges üregek védelmét és az ezekhez kapcsolódó sérülékeny élővilág megőrzését célzó természetvédelmi beavatkozások az Aggteleki Nemzeti Park területén”
(KEHOP-4.1.0-15-2016-00015)**

A PROJEKT RÖVID BEMUTATÁSA

Kedvezményezett: Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.)

A projekt időtartama: 2016. 08. 01. – 2019. 02. 28.

A projekt összköltsége: br. 306.938.600 Ft

Projekt kiinduló helyzet, probléma:

Az Aggteleki Nemzeti Park egyedülálló földtani értékekkel bíró terület, amelyek közül a barlangok kiemelkedő, nemzetközileg is elismert jelentőségűek, unikális formakincssel és gazdagsággal. Hosszú távú megőrzésük, fenntartásuk alapvető feladat, védelmük azonban nem csupán a háborítatlanság biztosítására terjed ki, hanem a kialakult esetleges károk helyreállítására, valamint a további károkozás megelőzésére is.

A projektben érintett egyes barlangok bejárata erősen leromlott állapotúvá vált, illetve sérült, cseréjük szükséges a további kutatás, fenntartás, megőrzés biztosításához. Az üregekhez jelentős denevér élőhelyek is párosulnak, emiatt fontos a lezárások modern, denevérbarát módon történő kialakítása, emellett pedig fontos szempont, hogy tájba illő is legyen. Az esőzések és a rengeteg bemosódott sár, egyéb hordalék folyamatos problémákat okoz, mivel az év egy részében a bejárati szakasz (Meteor-barlang) feltöltődik, illetve már teljesen feltöltődött, eltömődött (Pócsakői-víznyelő).

A Meteor-barlang, valamint a Kopaszgally-oldali 2. számú víznyelőbarlang esetében a bejárást elősegítő létrák elöregedettek, cseréjük barlang- és balesetvédelmi szempontból is indokolt rozsdamentes kivitelűre. A Meteor-barlang legszebb termében, a Titánok-csarnokában számos különleges képződmény látható, azonban ezeknek megtekintése csak irányítottan történhet (útvonal kijelölése mellett), a károkozások megelőzése érdekében. Az irányt jelző kötélzet is leromlott állapotúvá vált, cseréje barlangvédelmi szempontokból elengedhetetlen.

A Baradla-barlang régi műtárgyai egyrészt esztétikai szempontból előnytelenek (pl. bent lévő törmelékdepók), azonban mivel a barlangok fenntartásánál törekedni szükséges a minél természetesebb állapot megtartásához/eléréséhez, ezért a már szükségtelen, barlangidegen (beton) anyagok eltávolítása megőrzési, helyreállítási célokat is szolgál.

A Béke-barlang jelentős denevérpulációnak ad otthont, azonban egy néhány évvel ezelőtti esőzés és az ennek következtében kialakult járat-eltömődés eredményeképpen jelenleg a CO₂ szint váltakozó mértékben ugyan, de állandóan jelen van a barlangban. Ez az év nagy részében olyan mértékű, hogy veszélyt jelent a bent tartózkodó denevérekre, továbbá hatására megindult a páratlan gazdagságú cseppkőképződmények visszaoldódása, így az átszellőzés biztosítása elengedhetetlenül szükséges.

Az Esztramos-hegyen, a volt tornaszentandrási vasércbányában található barlangokban, és az egykori fejtési üregekhez vezető bányavágatokban a további károkozás megelőzése érdekében, valamint élet- és balesetvédelmi szempontból is fontos a bányavágatok, tárók, szintek közötti aknák megfelelő kiépítése, biztosítása. Jelenleg sok, ásványtani szempontból különleges barlang a tárók beomlása miatt szinte alig, vagy egyáltalán nem közelíthető meg; a további omlások azonban akár magukat az üregeket is veszélyeztetik, teljesen betemetve azokat. Emiatt esetenként a barlangokon belüli közlekedés is csak helyreállíthatatlan károkkal (omlás kikerülése során a képződmények taposásával) oldható meg, ezért elengedhetetlenül szükséges a bányavágatok biztosítása, helyenként kiépítése. A tárók, bányavágatok stabilizálása biztosítja a földtani szakemberek, a barlangkutatók, és a barlangokat kezelők számára a biztonságos közlekedést, illetve hozzájárul a bányatárság természetes légáramlásának biztosításához.

Elvégzett munkálatok, a projekt eredményei:

A projekt célja a természetvédelmi kezelést igénylő, Világörökség részét képező barlangok, Natura 2000, védett, valamint fokozottan védett természeti területek ökológiai potenciáljának megőrzése. Ennek érdekében **az Igazgatóság 8 különálló helyszínen az élettelen természeti értékek (barlangok, bányák, mesterséges üregek) és az ezekhez kapcsolódó sérülékeny élővilág megőrzését, rehabilitációját szolgáló infrastrukturális fejlesztést valósított meg a következő helyszíneken:**

1. Esztramosi bányavágatok, barlangok (a volt tornaszentandrás vasércbánya): Bódvarákó-Tornaszentandrás (ezen belül IV. szint IV/1-es táró és II. szintű táró; VI. – V. szint közötti 3. számú barlang; VII. szintű 234°-os irányvágat melletti II. számú feltörés; VII. szintű Rákóczi táró és oldaltáró; VI. – V. szint közötti tojás akna)
2. Baradla-barlang (5430-1), Aggtelek
3. Béke-barlang (5430-3), Aggtelek-Jósvafő
4. Meteor-barlang (5452-1), Bódvaszilás
5. Baradla Hosszú-Alsó-barlang, Jósvafő
6. Baradla-tetői-zsomboly, Aggtelek
7. Pócsakői-víznyelő, Bódvaszilás
8. Kopaszgally-oldali 2. sz. víznyelőbarlang, Bódvaszilás

A beavatkozások kizárólag természetvédelmi és balesetvédelmi szempontokat szolgáltak. A projekt keretében eltávolításra kerültek a barlangidegen műtárgyak és balesetveszélyes omladékok, stabilizálásra kerültek az omlásveszélyes vagy eltömődött barlangbejáratok; több barlang esetében az ott élő denevérpopuláció igényeit figyelembe véve felújításra kerültek a barlangi lezárások, végül a biztonságos közlekedést, barlangi munkát szolgáló felújítások, és egyéb tevékenységek (CO₂ mentesítés) valósultak meg. A beavatkozások eredményeként a barlangokban a közlekedés biztonságossá vált, amely hozzájárul a természeti értékek további megismeréséhez, segíti a kutatómunkát. A fejlesztésben szereplő helyszínek különleges élőhelyek, ugyanis telelő- és szaporodó helyei számos denevérenek. Az átszellőzés biztosításával, a bejáratok denevérbárát lezárásával, illetve azok felújításával, a Béke-barlangban a CO₂ koncentráció csökkentésével a denevérek újabb háborítatlan élőhelyekhez juthatnak, amely nagyon fontos napjaink egyre szűkülő természeti környezetében. A nem megfelelő állapotú lezárásokkal rendelkező barlangok új ajtóval és zárszerkezettel történő ellátása révén a természeti értékeink megóvása és a denevérek élőhelyükre történő zavartalan bejutása biztosítható. A barlangokban az elöregedett, elavult műtárgyak eltávolításának, korrodált létrák cseréjének, azok felszínre hozatalának nemcsak esztétikai jelentősége van, hanem a rozsdamentes létrák beépítése, új útvonal, illetve a biztonságos közlekedést elősegítő járófelület kialakításával hosszú évekre, akár évtizedekre megelőzhető a további természeti értékekben történő károkozás. Ezzel egy időben lehetővé válik, hogy a sérült képződmények újra fejlődni, regenerálódni tudjanak, a természet elkezdje helyreállítani önmagát.

Végül a természeti értékek bemutatásához és szemléletformáláshoz kapcsolódóan a projekt keretében egy mobil barlangi makett (speleobox) és geológiai időlépegető (kőtár) kerül elhelyezésre a leginkább látogatott barlangi kijáratnál, továbbá kiadványok készülnek.

A projekt megvalósulásának eredménye az Aggteleki Nemzeti Park élő és élettelen természeti értékeinek, a Világörökség részét képező barlangok, illetve bányavágatok, fejtési üregek, mint sérülékeny és értékes élőhely hatékonyabb megőrzése és jobb megismertetése, közösségi jelentőségű fajok és élőhelyük természetes állapotának pozitív irányú változása, valamint a taposási károkozások megszüntetése.

Jósvafő, 2019. január 11.